

Η βορρομανία, ή nordmanie ὅπως τὴν λέγουν οἱ Γάλλοι, εἶνε ἡ παραδοξότερα τῶν φιλολογικῶν τάσεων, ἢ, ἂν θέλετε, τῶν νέων ἀσθενειῶν. Φαντασθῆτε ἀνθρώπους μεσημβρινούς, ἀνθρώπους νεολαίνους, νάγαποῦν ἐμπαθῶς, νά λατρεύουν, νά μεταφράζουσιν, νά σχολιάζουσιν, νά προσποιοῦνται ὅτι ἐννοοῦν, ὅτι αἰσθάνονται, καὶ νά θέλουν νά ἐπιβάλουν εἰς

τοὺς ὁμοφύλους των πᾶν τὸ ἐκ βορρᾶ προερχόμενον! Ἄρκει νά εἶνε σκοτεινόν, ψυχρὸν καὶ ὀμιχλῶδες, ἀρκει νά ἔχη μορφὴν ὅλως ξένην διὰ τὴν φύσιν μας, διὰ τὴν ἰδιοσυγκρασίαν μας, διὰ τὸ κλίμα μας, καὶ τότε εἶνε ἀληθὲς ἀριστούργημα τέχνης, πρὸ τοῦ ὁποίου ἀδύνατον νά συγκριθοῦν τὰ ἰδικά μας, — τοῦλάχιστον ὅσα δὲν ἀγωνίζονται, δι' ἐνέσεων ὀμί-

χλης, νά προσεγγίσουν τὴν μορφὴν αὐτὴν. Ἄς λέγουν εἰς τοὺς βορρομανεῖς, ὅτι ἂν ἡ βαθυτέρα οὐσία τῶν καλλιτεχνημάτων αὐτῶν εἴμπορῇ νά ἐνδιαφέρῃ τοὺς σκεπτομένους ὄλους, ἀνεξαρτήτως πατρίδος, ἀλλ' ἡ ἐξωτερικὴ μορφὴ τῶν ἀπέχει πολὺ ἀπὸ τῆς καθαρότητος ἐκείνης, ἢ ὅποια θὰ ἦτο ἐν ἀρμονίᾳ πρὸς τὴν καθαρότητα τῶν οὐρανῶν μας ἅς τους λέγουν ὅτι τοιαύτη μορφὴ θὰ ἦτο φυσικῶς ἀδύνατον νά προσαρμολογηθῆ ἐδῶ, καὶ νά τέρψη, καὶ νά συγκινήσῃ, καὶ νά ἐπιβληθῆ, καὶ νά ἀντικαταστήσῃ τὰς ἰδικὰς μας ἅς τους λέγουν ὅτι καὶ αὐτὴ ἀκόμη ἡ οὐσία δὲν ἔχει τόσην σημασίαν, ὥστε χάριν αὐτῆς νά παραβλέψωμεν τᾶλλα, οὔτε ἀποτελεῖ κάτι ἐντελῶς νέον, ἀφ' οὗ οἱ γερμανοὶ καὶ οἱ σκανδιναβοὶ καὶ οἱ βόρειοι ἐν γένει συγγραφεῖς ἐπηρεάσθησαν πάρα πολὺ ἀπὸ τὴν γαλλικὴν φιλολογίαν, — αὐτὴν τὴν περιφρονημένην τάχα τότε... — καὶ ὅτι εἰς τὰ ἔργα των ἀπαντῶμεν συχνά, μετημαρμολογημένας ὑπὸ τὸ ἔνδυμα τῆς χώρας, τὰς ἰδέας τῆς Σάνδης, τοῦ Δουμᾶ υἱοῦ, τοῦ Βαλζᾶκ καὶ... τοῦ Ζολᾶ ἅς τους ψάλλουν ἀκόμη ὅτι καὶ αὐτὴ ἡ δραματικὴ τεχνουργία, εἰς μερικὰ ἔργα των, εἶνε ἀτυχεῖς ἀπομίμησις τῆς νεωτέρας γαλλικῆς comédie, τῶν σκηρικῶν ἀκριβειῶν τοῦ Σκριβ, τοῦ Δουμᾶ, τοῦ Σαρδοῦ καὶ τοῦ Ὠζιέ. Οἱ βορρομανεῖς δὲν ἀκούουν τίποτε. Ὑβρίζουν ὡς ἀμαθεῖς, καὶ ὡς ἐπιπολαίους, καὶ ὡς προληπτικούς, καὶ ὡς μισονεϊστάς, — εἰς τὴν Γαλλίαν ἐννοῶ καὶ εἰς τὴν Ἰταλίαν — τοὺς καταδεικνύοντας τᾶνωτέρω ἀναμφισβήτητα, καὶ εἰς πᾶν ἐπιχείρημα λογικὸν ἀπαντοῦν μὲ νεφελώδεις θεωρίας καὶ μ' ἐπιφωνήματα παθολογικοῦ θαυμασμοῦ. Ἄ, ὁ Ἰψεν!.. Ἄ, ὁ Μπιγιέρσον!.. Ἄ, ὁ Χάουπτμαν!..

Εὐτυχῶς, ἡ ἀσθένεια αὐτὴ δὲν κατέλαβεν ἀκόμη τοὺς ἰδικούς μας λογίους, οὔτε πολὺ ὀλιγώτερον τὸ ἰδικόν μας κοινόν. Δύο ἢ τρεῖς ἀνθρωποὶ, μετριοπαθεῖς καὶ εὐσυνείδητοι, καταγινόμενοι μὲ ἀγάπην εἰς τὰς βορείους φιλολογίας καὶ ἐξ αὐτῶν ἀρνούμενοι τὰς ἐμπνεύσεις των καὶ τὸν μεταφραστικόν των ζῆλον, δὲν ἀποτελοῦν βέβαια σύμπτωμα ἀνησυχαστικόν. Ἄλλως τε καὶ αὐτοὶ ἀναχωροῦν ἀπὸ τὴν ἀρχήν, ὅτι πρέπει νά γνωρίσωμεν σιγὰ-σιγὰ ὅλας τὰς ξένας φιλολογίας, διὰ νά ἐλαττωθῇ κάπως — ἂν εἶνε δυνατόν, — ἡ τόσον καταφάνης καὶ ἀποπνικτικὴ ἐπίδρασις τῆς γαλλικῆς. Καὶ ὑπὸ τὴν ἔποψιν ταύτην εἶνε πολὺ ἀξιόπαινοι. Οὔτω, χάρις εἰς αὐτούς, παρεστάθησαν καὶ παρ' ἡμῖν δύο ἢ τρία ἔργα τοῦ Ἰψεν, τε-

λευταίως δὲ καὶ ἐν τοῦ Μπγιέρσον, ἡ Λεονάρδα, εἰς τὸ θέατρον Τσόχα, ὑπὸ τοῦ θιάσου τῆς κυρίας Βερώνη.

Ὅλοι γνωρίζουν, ὅτι ὁ Μπγιέρσον εἶνε μέγας συγγραφεὺς, καὶ ὅτι ἡ «Λεονάρδα» εἶνε ἐν ἀπὸ τὰ καλλίτερα καὶ τὰ μᾶλλον ἐπιτυχόντα εἰς τὸ θέατρον ἔργα του. Εἰς τὰς Ἀθήνας ὁμως ἀπέτυχε. Καὶ τοῦτο, μεθ' ὅλους τοὺς ἀγῶνας τοὺς ὁποίους κατέβαλον πρὸς ζωηρὰν καὶ οὐτωςεἰπεῖν μεσημβρινὴν διεομήνευσιν τῶν χαρακτήρων ὁ κ. Γεννάδης (Χάγμπαρτ) ἡ κυρία Βερώνη (Λεονάρδα) καὶ ὁ κ. Πετρίδης (Ἐπίσκοπος). Τί φυσικώτερον τούτου; Ἡ ὑπόθεσις τῆς Λεονάρδας, — ὁ μῦθος δηλαδή, — εἶνε πολὺ ἐνδιαφέροντα καὶ συγκινητικὴ. Ἄλλ' ὁ τρόπος μὲ τὸν ὁποῖον ἐξελίσσεται καὶ παρουσιάζεται, ὁ ὄλωςδιόλου νορβηγικός, θὰ ἦτο ἀδύνατον νὰ συγκινήσῃ ἀκροατήριον μεσημβρινόν. Διότι, ἀπὸ τὴν ὑπόθεσιν αὐτὴν, αἱ ὄψεις ἐκεῖναι τὰς ὁποίας συγγραφεὺς ἰδικός μας, εἴτε νεολατῖνος εἴτε νεοέλληνας, θὰ ἐξέλεγε διὰ νὰ τας τονίσῃ περισσώτερον, μένουσιν εἰς τὴν σκιάν, ἀπεναντίας δὲ ἔρχονται εἰς τὸ φῶς ὑπὸ τοῦ Νορβηγοῦ συγγραφέως, αἱ ὄψεις τὰς ὁποίας ἡμεῖς θὰ ἠθέλαμεν εἰς τὴν σκιάν. Καὶ ἰδοὺ πῶς ἐξηγεῖται ὅτι ἔργον ὡραῖον, ἀνθρώπινον, ζωντανόν, πνευματικόν, ὑψηλόν, ἀφῆκε ψυχροὺς τοὺς ἀθηναίους θεατάς, ἐπροξένησε δὲ ἀνίαν καὶ δυσφορίαν, ὁποῖαν σπανίως εἶδομεν εἰς ἀθηναϊκὸν θέατρον.